

1898

Euskal-itz jostaldien Batzarrea

(Euskal-fésten XVII-garren urtea)

NEKAZARIYEN BIZIMODUA

Eun pezetako sari bat bitezarra Zestua-n irabazitako moldaera

Ikusirikan zenbait uri-tar
 nola gaur dari egunean
 ardura gabe jolasten diran
 osoro modu charrean;
 ikusirikan jdoakabeak!
 orrela dabiltzanean,
 beren poz eta zabarkeriaz
 etsai abillen mendean;
 gañera berriz beste geiago
 arkiturik emen bean
 gure oitura lengo zar aiek
 era bat utzi naiyeen,
 au egitea balitz bezela
 denorentzat mesedean....
 ez dakit, jene! biotz gašua
 sarturik ala miñ-pean
 zenbateraño sufritzen dagon
 su-ta garrezko labeen,

aundiyagorik iñolaz euki
 ez nezake barrenean.
 Askotan ume zital oriek
 nabarbentzen diranean,
 ain chiki eta narrak izanik
 ustez gallen daudenean,
 nelazariai farra ta burla
 egiten diotenean
 esanaz oiek bizi dirala
 jakite moch illunean,
 ez dute nunbait asko pentsatzen
 gaur berak dauden lurrean
 gure aitonak nola ziraden
 zorion eta pakean
 anaitasunez elkarturikan
 sayatzen beti lanean,
 ume soill batzuk izan ez gedin
 gero etorkizunean.

Eta zer!, ¿alda gauz obegorik
emen geraden artean
denok maitaro bizitutzia
baño Jaunaren legean....?

—Neke-izerdiz irabaziko
dezu gaurtandik ogia;
Paradisotik bazijoazke
mundutar pekataria.
—Au da minpenaz Jaunak Adan-i
emandako lazeria,
t'au da geroztik; igaro bear
degun bizitza larria.
Orrengatikan baserritarrak
daukaten alaiipiria
oroiturikan gerorako onez
dariyola izerdia,
beste uri-tar askona baño
anbat liteke obia,
zeren dirubaz iduki arren
onek bere pozaldia,
aundigoa da nekazariyak
iristen duben saria,
lasaitasuna, gozakiroa,
atsedena ta irria;
jaiotz-erriko choko maitean
arkitutzen du guzia,
iya zeruan aingeru batek
lezaken egoitz ezta;
garraztasunik batere gabe
legun darama bizia,
dearrik ez ta entzunaz beti
—animen ordigarria—
basoko eta mendi-zelaiien
burrumba geldi, geldia,
izketa goño franko dakarren
iparcho jostalaria.
Gisa orretan uste baño len

atzendurikan astia,
denak oitura emen izanik
mezacho bat entzutia,
ja, zein pozkiro mendi-mutilla,
¿zein bizkor edo trebia
laister-bidetil; eliz aldera
jeisten dan fedez betia....!
Eta ¿nork ez du beian ikusi
aiton zar bersolaria
kolkoan gañez erakutsirik
atorra churi churia,
bere kopeta bezin zimurra
t'au bezelassen garbia....?
¿Nork ez du senti errayetatik
biziro chit on aundia
oroiturikan ez dala galdu
euskaldunen jatorria....?
Argatik orain opa detana
izanik alaigarria,
Altsubenari eskatzen diot
muñetan irazekia;
argatik orain ezpanaiz ere
doaidun koblakaria
kantatu nai der iiola bizidan
emengo nekazaria....
¡Atoz neregan!, ¡atoz Erato!
¡atoz lenbailen Kastalia,
nik zu zeraden iturri ortan
kendu nai det egarria!

Egun sentian ezkillak zintzo
banaturiban doñua,
ots bigun eta samurgarria,
deritz amoriyosua,
Jaun-Egilleaz gogorazteen da
nekazari doatsua.

Gau isillean egiñik ala

sosegu aundizko lua,
doi doi begiak zabaldutzean
arkiturik atsendua
Jaungoikoari bigaltzen dio
benbiziko erregua.

Idikitzen du leyatilla ta
urdiña dago zeua,
ekaitz lañorik batere gabe
oso alai, paketsua
mendi-gizona begiratzen dan
auski edo ispillua.

Inguruban du zerukoaren
ifar asnas lurrintsua,
errekachoen mur mur leguna,
chori nabar jostallua,
eta gañera poztutzen duan
ukullu beien errua.

Atsegin aundiz orla beterik
lanera zuzen dijua,
iñoiz auzoko lagun denari
emanaz agur-øjua,
iñoiz mendiak oyartu dezan
zortziko zarren kantua.

Lanean gogoz jarraiturikan
lur zallak bere frutua
gorputzarentzat eman deioke
t'animaren sosegua,
alferkeriaz irichi ezin
lezaken tontor altua.

Ala zeruban asten danetik
sortzen argi errañua
eguardiyan ez eta jo arte
ezkillak oititz ordua

alegiñian ari da beti
baserritar indartsua.

Izerdi tantoz orniturikan
landa-zerabe arrua¹
ja! izer pozkidaz begiratzen dun
gerora chukun landua!
euskaldunentzat ariñak dira
achur ta golde pisua.

Orrengatikan berak darama
ain bizitza erosua,
orrengatikan eche-ganbara
ta orregatik ukullua
daude jankayaz ura betia,
au berriz ain azundua.²

Mundu-tarraren bide chigorra
berez dalarik estua,
leiza zuloaz, arantzaz eta
osiñez inguratua,
nekazariyak errezagō du
igarotzeko modua.

Eztu beñere trakezkeriaz
pauso bat eman galdua,
ez det ikusi jolas charretan
oraindik nabarbendua;
jmenditar ona! izu zera beti
Aitor-en seme dontsua!

Apainduriyak ezkutatzera
dijoanian mundua
geldi... geldiro bere oñetan
utzirik koroi sutua,
lantegitikan echeratzen da
nekazari sufritua.

(1) Materia laborable.

(2) Lena de ganados.

Illunabarrez bildurik anche
senire talde osua
amona simel ume zalea
t'aiton burusoll prestua....
juraſen da, bai, zoriona ta
ura bildera santua!

¡O!, ¡zein oparo arkitzen duan
arek lana ordaindua
sentirik samur ezpain tarrian,
sentirik ain eztsua,
sukaldechoan bere zai dauzkan
maite bakoitzen muſua!

Aitonarekin jolastutzen da
mutiko ernai sendua,
ondoren daude seine galantak
t'amona sar bat... ¡gajua!
¡loo! kantatubaz egin-erazten
aurrari amets goſua....

Mai umill baten aldamenean
artzen du gero lekua
lasai gorputza iduki dezan
ondo gozakirotua;
zillar-ontzirik ez dago maian
baño bai aritz-kaikua.

Afal onduan errezaturik
anima goronz jasua
Euskal-erriyan oi dan bezela
fedez errosariyua,
lotaratzen da nekazariya
oroiturik.... ¡Jaungoikua!...

. . . . .
. . . . .
. . . . .

Isiltzen dira gabaz murmurak

¡an dago baserrichua,
errek-aldeko baster batian
zerutatik amildua
ain poliki non dirudiela
¡urrunkaz dagon uſua!

Orla goizetik arratseraño
une gaiztorik eratu gabe
orla bizida nekazaria
gaurko mundutik, urriñ, aparte;
bekaiztasuna, ondama ta
gorroto charra nunnai dalare
euskaldunaren biotz garbian
ez dira sartzen, ezta beñere;
ontasunezko bakardadean
denaren gañez Jauna du maite.

¡Zertako dira urizaleen
etsaitasuna t'arazo grilla?
¡Zer dira bada, zer oien pozak
ondoren senti badute miña...?
Iñoiz ezdauka baserritarrak
nai duben onik irichi eziña,
astuna izanik nekean karga
irudi zayo legez ariña;
jonon gorputza burniya da ta
kolkoa berriz urre fiñ fiña.

Begiraturik nola dabilzian
gizon geienak betiko arian
argaltasunez iya seindurik,
iskanbilla ta zorakerian,
ta ikusirikan berriz maitaro
nola geraden euskal-errian...
gogoratzen zait lur au ote dan,
eraso beltza datorrenian,
Noe zanaren ontziya bera
mundu ontako ujol tartian.

¿Zergatik ori...? Menditar ona
zeren arki dan oso gaindua,
ez dagolako zenbait bezela
arrokeriaz ichumendua:
Jaunagaz bere biotza eta

goronz jatorik peiitsamentua
isill isillik or egoten da
kezkarik ez dun ongilltsua....
Bedeinkatuba izan derilla
nekazariyen bizimodua!

EMETERIO ARRESE.

1898

Euskal-itz jostaldien Batzarrea

(Euskal-fésten XVII garren urtea)

NEKAZARIYA

(Larogeipezetako sari bat eta bitezarra Zestua-n irabazitako moldaera)

I

Bostortzaz ero aitzurraldiaz
nekazalea mendean dago,
zeñek otordu eskasa ondo
irabazitzen dutela nago;
doakabeak dirade oraiñ;
doakabeak ziran lenago,
bildoch goseak belar samurra
arkitutzean, beziñ nayago
dute nekea, ala kupira
merezi dute zerbait geyago.

Mendaren gisa gaitzik gabeak
dirade beren usariyuak,

izpirik ere gorroto gabe
egiyazkuak pentsamentuak;
biyotz paketsu goza betea,
neurrigabeko sentimentuak,
lur gozakaitza arro eziñik
beti nekeak azpiratuak....
jeztakit nola ibar negarti
ontan ez dinan mirarituak!

Likurta nola jayotzen zayon
krabeliñ eder apainduari,
prestutasuna, umilkeriya
ala jayotzen zaye berari;